

Bokmelding

Stor kommunikasjonsbok – nyttig for veiledere

Mette Ragnhildstveit Sætra^{1*}, Carl Christian Bachke²

¹Institutt for helse- og sykepleievitenskap, Universitetet i Agder

²Institutt for psykososial helse, Universitetet i Agder

* Kontakt: mette.r.satra@uia.no

Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis (2.utg.)

Per Jensen & Inger Uleberg. Gyldendal Akademisk 2019, 440 sider.

Denne boka er et viktig bidrag i den tverrfaglige forståelsen av hvordan samtale og kommunikasjon kan brukes på ulike måter av fagfolk med forskjellig profesjonsbakgrunn i møte med brukere. For oss som utdanner folk til helse-/sosialfaglige yrker er det nettopp læremidler som stimulerer til øving og forbedring av praktiske kommunikative ferdigheter som er etterlengtet. Spørsmålet blir: Bidrar boka til det?

Enkle søk i Oria mai 2019, gir mange treff på «Kommunikasjon». Vi tolker dette som at kommunikasjon har stor generell interesse og er høyaktuelt. Kombinasjonen «praksis AND kommunikasjon» gir betydelig færre treff. Dette kan kanskje bety at det teoretiske perspektivet muligens har blitt prioritert i faglitteraturen, og at praksisgjøringen av kommunikasjonen har kommet litt i skyggen. Derfor indikerer tittelen at dette er en etterlengtet og nødvendig bok.

Innhold

Boka består av fem deler:

1. Kommunikasjon og relasjoner (kap.1-3) med bl.a. begrepsklargjøringer og perspektivbeskrivelser.
2. Systemisk kommunikasjonsteori (kap.4-10) hvor særlig Gregory Batesons teori beskrives.
3. Teori for profesjonell praksis (kap.11-15) der ulike teoretiske kommunikasjonsperspektiver løftes frem for å synliggjøre mulighetsrommet innenfor profesjonell praksis.
4. Kommunikasjon i profesjonell praksis (kap.16-20) som er den mest praksisnære delen med nyttige perspektiver i møter mellom bruker og profesjonsutøver.
5. Kommunikasjonsteorier og profesjonell utvikling (kap.21-22) som viser en oversikt over det rikholdige kommunikasjonsteorifeltet med et avsluttende kapittel om forskning og fagutvikling.

Praksisnærhet

Vår umiddelbare tolkning av tittelen «Mellom ordene. Kommunikasjon i profesjonell praksis» er at den hentyder til nonverbal kommunikasjon i en praksiskontekst. Boka presenterer få praktiske kommunikasjonsøvelser, noe som kanskje var forventet med tanke på tittelreferansen til praksisbegrepet. Øving av ferdigheter for studenter i profesjonsutdanninger er viktig for utvikling av deres kommunikative og relasjonelle kompetanse. Siden boka har disse studentene som sentral målgruppe, hadde det trolig vært nyttig å trekke inn flere øvelser.

Published: 29.05.2020

Nordisk tidsskrift i veiledningspedagogikk © 2020 The author(s)

This is an open access article distributed under the terms of the [Creative Commons Attribution License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/)

DOI: <https://doi.org/10.15845/ntvp.v5i1.3096>

Gjennomgående i boken er de margplasserte tankeboblene som speiler den teoretiske teksten og utfordrer leseren med spørsmål knyttet til seg selv, brukeren og systemet man befinner seg i som profesjonsutøver. Dette bidrar til å binde det teoretiske og praktiske mer sammen.

Hjelpsomme virkemidler

Boka oppfordrer leseren til egenrefleksjon gjennom de nevnte margplasserte tankeboblene. På en måte bidrar dette virkemidlet til å invitere leseren inn i boka og stimulere hans/hennes forståelse. Imidlertid kan noen lesere mulig bli distraheret av denne ikonbruken da den bryter opp leserens leseflyt og muligvis forstyrrer hans/hennes læring og forståelsen av den.

Forsideillustrasjonen avbilder en balansekunstner. Dette kan være en relevant metafor fordi leseren må velge sine ord med omhu i profesjonelle kommunikative situasjoner. Samtidig kan det enkle bilde av en balansekunstners komplekse ferdigheter og eleganse understreke bokas omdreiningspunkt: Kommunikasjonens kunstaspekt.

Forfatterne gjør utstrakt bruk av eksempler, illustrasjoner og råd. Disse virkemidlene stimulerer trolig den jevne leserens studielyst fordi fagstoffet konkretiseres og gjøres relevant. Derved hjelpes leseren til økt forståelse, ettertanke og kunnskaperindring. De vil også være nyttige hjelpemidler for lærere i faget, både til å formidle og veilede. Konkrete casebeskrivelser har langt på vei samme funksjon som studenters logger fra praksis. Begge deler er induktive i sitt vesen, og kan fremme oppdagende læring, som er et kvalitetsmerke på god veiledning.

Målgruppebredde

Som nevnt er studenter på bachelorutdanninger i helse-/sosial- og undervisningsfag bokas sentrale målgruppe. Til tross for at alle fagene har samtalen som fellesverktøy, kan målet om å nå den store bredden av bachelorutdanninger resultere i at innholdet blir for generelt. Vår vurdering er at mange studenter fort opplever det som for abstrakt i forhold til konkretiseringsbehovet de kjenner de trenger – særlig på begynnerstadiet i profesjonsstudiet. Bokas tilnærming gir imidlertid studenter en tverrfaglig profesjonsorientering, og den trekker inn mange eksempler, både generelle og spesielle, som i sum fanger inn det tverrfaglige. Så får lesere som ikke gjenkjenner enkeltteksemplers kontekst, heller streve litt med det, og kjenne på at tverrfaglig innsikt krever innsats og energi.

Bokas pedagogiske appell

Vi oppfatter boken som leservennlig med tanke på den tekniske utformingen. Kapitlene gir et oversiktlig inntrykk. Ordmengden pr. side er ikke overveldende, og varierer slik at leseren ikke lokkes til å «sovne». Oppsummeringen på slutten av hvert kapittel bidrar til oversiktligheten, og ivaretar dessuten repetisjonsprinsippet. Til sammen hjelper det leseren til å finne en vei inn i noe vanskelig teori. Tankeboblenes appell til egenrefleksjon pusher trolig studenten til å konstruere hans/hennes egen og profesjonsrelevante kunnskap. Men det vil sannsynligvis kreve at studenten har lærere og veiledere som vet hvordan nøkkelbegreper, eksempler og tankebobler kan brukes til å hjelpe studentene med gode læreprosesser. Da vil kanskje også utfordringen med hvordan dette skal oversettes og anvendes på ulike praksisarenaer overkommes. Med andre ord tror vi at studenters utbytte langt på vei vil være avhengig av dyktige veiledere/lærere.

Nyttig for veiledere

Den brede innføringen i Gregory Batesons teori er utvilsomt relevant. Teorien gir legitimitet til og inviterer veilederen til å innta en undrende og undersøkende væremåte som åpner for mange dører til forståelse, læring og utvikling. Bruk av konkrete kommunikasjonsredskaper som sirkulære spørsmål, lytting, stort rom for narrativer og metakommunikasjon trekker i samme retning. Bokas nytteighet krever imidlertid at

veilederen tar tid med stoffet slik at det gjennomgår «forvandlingen» fra teknisk knowhow til kompleks ekspertkompetanse.